

N:o 47.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1905, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift å arrendeafgifterna för arrendeåret 1904—1905 för två utarrenderade kronoegendomar i Stockholms län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 51) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 20 sistlidne januari, föreslagit Riksdagen medgifva, att arrendatorerna af de i Färentuna socken och Färentuna härad af Stockholms län belägna kronoegendomarna Skarnholms kronoäng och kronolägenheten Eldgarn n:is 1 och 2 måtte å arrendeafgifterna för arrendeåret 14 mars 1904—14 mars 1905 åtnjuta eftergift, arrendatorn af Skarnholms kronoäng med ett belopp af 650 kronor och arrendatorn af Eldgarn n:is 1 och 2 med ett belopp af 360 kronor.

I detta ärende har departementschefen till förenämnda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Hos Eders Kungl. Majt hafva två arrendatorer af inom Färentuna socken och Färentuna härad af Stockholms län belägna kronoegendomar, nämligen arrendatorn af Skarnholms kronoäng J. G. Bohlin och arrendatorn af kronolägenheten Eldgarn n:is 1 och 2 Detlof

Wulf, i underdånighet anhållit att, på grund af skada, som tillfogats egendomarna genom det under 1904 års vår rådande ovanligt höga vattenståndet i Mälaren med däraf följande öfversvämning, erhålla afkortning å arrendeafgifterna för arrendeåret 14 mars 1904—14 mars 1905; därvid arrendatorn af Skarnholms kronoäng anhållit om sådan afkortning med 650 kronor, utgörande omkring 25 procent af den honom genom öfversvämningen förorsakade direkta förlust, samt arrendatorn af Eldgarn med 360 kronor eller 20 procent af arrendeafgiften.

Under framhållande, att den egendomarna genom ifrågavarande öfversvämning tillfogade skada icke blott träffat 1904 års gröda, utan att jorden dessutom genom det långvariga högvattenståndet blifvit så utsugen, att stora svårigheter mötte att åter försätta den i brukbart skick, hafva sökandena därjämte till stöd för sina underdåniga ansökningar åberopat instrument öfver af länsmanen i orten jämte två nämndemän under maj månad 1904 förrättad besiktning å egendomarna; utvisande detta instrument, bland annat,

att den areal, som vid synetillfällena stått under vatten, utgjort

å Skarnholms kronoäng 17 tunnland åker, däraf 5 besådda med höstsäd och de öfriga med vårsäd, samt 58 tunnland vall och ängsmark,

å Eldgarn 10 tunnland åker, däraf 1 tunnland besådt med höstsäd och 2 med vårsäd, samt 40 tunnland ängsmark,

att all vegetation å den besådda marken varit förstörd, att skadan å den höstsådda marken uppskattats till 110 kronor och å den vårsådda marken till 90 kronor för tunnland, att å vallarna skörden ansetts komma att minskas med omkring 60 pund, beräknade till ett värde af 24 kronor, och å ängsmarken med omkring 30 pund, beräknade till ett värde af 6 kronor för tunnland, samt att efter sådana beräkningsgrunder den skada, som tillfogats sökandena, utgjorde för Bohlin 2,662 kronor och för Wulf 1,020 kronor.

Öfver ansökningarna har domänstyrelsen, efter att hafva inhämtat yttranden i ärendet från vederbörande kronofogde och domänintendent samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, den 7 november 1904 afgifvit underdånigt utlåtande.

Af de sålunda inkomna handlingarna inhämtas hufvudsakligen följande.

Kronofogden har anfört, att den af Mälarens ovanligt höga vattenstånd förorsakade öfversvämningen varit en säregen naturhändelse, hvilken sökandena vid arrendets åtagande icke gärna kunnat taga i betraktande och hvars följder staten såväl i egenskap af jordägare som

från allmänt social synpunkt billigtvis måste anses böra dela, hvarför och då den begärda nedsättningen i betraktande å ena sidan af arrendebeloppen och arrendevillkoren i öfrigt och å andra sidan af arealen öfversvämmad mark icke kunde anses oskäligen kronofogden tillstyrkt näddigt bifall till ansökningarna.

Domänintendenten har meddelat, att ännu den 8 september 1904, då han besökt egendomarna, öfversvämningsens utsträckning kunnat på marken tydligen iakttagas. Vidare har domänintendenten anført, att den vid förenämnda besiktning verkställda uppskattning af de förluster å 1904 års skörd, sökandena af öfversvämningsen lidit, icke syntes domänintendenten för högt tilltagen; och då, oafsedt dessa förluster, sökandena komme att äfven för den närmaste framtiden ytterligare få vidkännas olägenheter och förluster i följd af ökad svårighet att få den vatten-skadade marken åter iståndsatt, har domänintendenten tillstyrkt de begärda arrendelindringarna samt beträffande Skarnholms kronoäng hemställt, att, om Eders Kungl. Maj:t icke ansåge så stort arrendeafdrag böra beviljas, som arrendatorn af denna egendom begärt, arrendeafdraget måtte få utgå med åtminstone halfva arrendeafgiften eller 442 kronor 50 öre.

Eder Kungl. Maj:ts befallningshafvande har anført, att de förluster, som genom öfversvämningsen träffat sökandena, naturligen vore så mycket mer kännbara, som de närmast föregående årens skördar icke lämnat något afsevärdt öfverskott. Visserligen hade 1903 års skörd för länet i dess helhet kunnat i länsstyrelsens till statistiska centralbyrån afgifna rapport betecknas såsom något öfver medelmåttan, men skördeförhållandena 1901 och 1902 hade varit bestämdt ogynnsamma och följderna däraf vore helt säkert ännu kännbara trots de lindringar, som med hänsyn till arrendeafgifternas erläggande för båda dessa år af Eders Kungl. Maj:t medgifvits. Med afseende därå och då vattnets uppstigande till sådan höjd och det höga vattenståndets fortvaro så lång tid, som här vore i fråga, måste betraktas såsom ett undantagsförhållande, som näppeligen vid arrendeaftalens uppgörande varit förutsett eller kunnat tagas i beräkning, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förklarar sig icke tveka att tillstyrka arrendeafdrag med de af sökandena begärda belopp.

Domänstyrelsen har upplyst, att Skarnholms kronoäng genom styrelsens kontrakt den 8 november 1895 utarrenderats på tjugu år från den 14 mars 1897 mot årligt arrende af 885 kronor, att nuvarande arrendatorn, förenämnde Bohlin, genom styrelsens beslut den 20 maj 1898 fått öfvertaga arrenderätten på förut bestämda villkor, att krono-

lägenheten Eldgarn genom styrelsens kontrakt den 18 juni 1887 utarrenderats på tjugu års tid från den 14 mars 1888 mot årligt arrende af 1,800 kronor samt att arrenderätten till sistnämnda egendom jämlikt styrelsens beslut den 22 november 1901 öfvertagits af egendomens nuvarande arrendator, ofvanbemälda Wulf.

I anslutning till hvad de lokala myndigheterna yttrat och då sökandena, hvilka under den jämförelsevis korta tid de innehaft sina nuvarande arrenden drabbats af missväxt och år 1904 af en förstörande öfersvämning, blifvit bragte i svår ställning, har domänstyrelsen, som med afseende därå, att den lindring sökandena begärt endast motsvarade en ringa del af de förluster, de enligt förenämnda besiktningsintyg fått vidkännas, icke ansett sig böra föreslå nedsättning i de begärda beloppen, hemställt, att eftergift å innevarande års arrenden måtte beredas sökandena med de af dem begärda beloppen.»

Utskottet, som funnit de till stöd för eftergift å ifrågavarande arrendeafgifter åberopade omständigheter behjärtansvärda samt ej heller funnit anledning till erinran mot de för lindringen föreslagna belopp, hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att arrendatorerna af de i Färentuna socken och Färentuna härad af Stockholms länbelägnakronoegendomarna Skarnholms kronoäng och kronolägenheten Eldgarn n:is 1 och 2 må å arrendeafgifterna för arrendeåret 14 mars 1904—14 mars 1905 åtnjuta eftergift, arrendatorn af Skarnholms kronoäng med ett belopp af 650 kronor och arrendatorn af Eldgarn n:is 1 och 2 med ett belopp af 360 kronor.

Stockholm den 24 mars 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
